

Mr Patrik Drid

Dr Slavko Obadov

Fakultet fizičke kulture, Novi Sad

KAKO POBOLJŠATI PRAVILA U DŽUDOU

UVOD

Bodovanje uspešnih tehnika bacanja u džudou ima specifičnu evoluciju. Način bodovanja se iz decenije u deceniju usavršavao ali je svoje specifičnosti do današnjih dana zadržao. Autori u ovom radu predstavljaju mogućnost poboljšanja bodovanja u džudou.

Pojavom prvih organizovanih takmičenja u džudou, početkom prošlog veka u Japanu, počinju se razvijati prva pravila sportske borbe. Sportska oprema u kojoj se i danas takmiče džudisti regulisana je pravilima 1907. godine.

Prva pravila sportske borbe u džudou formulisana su 1922. godine, do tada je borba u džudou trajala prema dogovoru do predaje ili onesposobljenja jednog od takmičara, ili do isteka određenog vremena, najčešće 30 minuta. Sistem bodovanja se pojavio prvi put 1930. godine kada je održano prvo zvanično prvenstvo Japana, i od tada je počelo vrednovanje efekata izvedene tehnike Vazarijem i Iponom.

Od 1951. godine počinju da se održavaju prvenstva Evrope, i tada su postojeća pravila još više usavršena. U početku su se takmičenja odvijala u otvorenoj kategoriji (bez obzira na težinu, i u određenom majstorskom stepenu- pojasevima bez obzira na težinu boraca).

Pojava težinskih kategorija u džudou relativno je novijeg datuma, i na prvenstvu Evrope u Roterdamu 1957. godine se pored otvorene uvode tri težinske kategorije; laka do 68 kg; polusrednja od 68 do 80 kg; i teška preko 80 kg.

Na prvenstvu Evrope u Madridu 1965. godine umesto dotadašnjih tri, uvode se pet težinskih kategorija: laka do 63 kg; polusrednja od 63 do 70 kg; srednja od 70 do 80 kg; poluteška od 80 do 93 kg; i teška preko 93 kg.

Na kongresu Međunarodnog Džudo Saveza (IJF) 1967. godine u Slat Lejk Sitiju, pravila džudo takmičenja su doživela revolucionarne promene, što se naručito odrazilo na dinamiku borbe.

Poslednja veća korekcija pravila je napravljena 1977. godine a odnosi se najvećim delom na izmene kod težinskih kategorija gde je odlukom kongresa IJF uvedeno sedam težinskih kategorija (-60, -65, -71, -78, -86, -95, +95kg) i taj broj kategorija je ostao i do danas sa malim izmenama (-60, -66, -73, -81, -90, -100, +100kg).

Prateći tokove i zbivanja u savremenom sportu pravila takmičenja u džudou se permanentno usavršavaju i dopunjuju, što čini džudo sport atraktivnijim i privlači sve veći broj gledalaca širom sveta.

KRATAK IZVOD IZ PRAVILA TAKMIČENJA

Član 20 - Ippon

Glavni sudija će objaviti ippon kada po njegovom mišljenju primenjena tehnika odgovara sledećim kriterijumima:

- a) kada takmičar uz kontrolu baci protivnika pretežno na leđa sa znatnom snagom i brzinom.
- b) kada takmičar drži protivnika u osaekomiju a ovaj se ne može osloboditi 25 sekundi.
- c) kada se takmičar preda, udarajući dva ili više puta rukom ili nogom, ili kaže maitta (predajem se) a što je rezultat primene neke tehnike držanja, shime-waza ili kansetsu-waza.
- d) kada je takmičar onesposobljen usled neke tehnike shime-waza ili kansetsu-waza.

Ekvivalent: Ako je jedan takmičar kažnjen kaznom hansoku-make, drugi se proglašava pobednikom.

Aneks člana 20 - Ippon

Ako takmičar baci protivnika i ovaj namerno padne u most (glava i pete na strunjači) iako je time izbegao sve potrebne elemente za ippon, glavni sudija treba dodeliti ippon ili bilo koji drugi rezultat koji smatra da je postignut, u cilju sprečavanja takvog opasnog načina odbrane.

Tehnike uz pomoć kansetsu-waza (poluga kao ude-gaeshi) neće se uzeti u obzir za vrednovanje.

Napomena: U nacionalnim takmičenjima, organizatori su ovlašćeni da preduzimaju mere za bezbednost takmičara. Mogu da ovlaste sudije da dodeljuju ippon kada je efekat tehnike dovoljno vidljiv ili za mlađe uzraste da ukinu shime-waza i kansetsu-waza.

Član 21 - Waza-ari-awasete-ippon

Ako jedan takmičar postigne i drugi waza-ari u jednoj borbi (vidi član 23) glavni sudija objavljuje waza-ari-awasete-ippon (dva waza-ari-a čine ippon).

Član 22 - Sogo-gachi (sastavljena pobeda)

Glavni sudija mora objaviti sogo-gachi u sledećim slučajevima:

- a) kada jedan takmičar postigne waza-ari a zatim njegov protivnik bude kažnjen kaznom shido 3 (vidi član 27).
- b) kada jedan takmičar postigne waza-ari a njegov protivnik je već bio kažnjen kaznom shido 3.

Član 23 - Waza-ari

Glavni sudija će objaviti waza-ari kada prema njegovom mišljenju primenjena tehnika odgovara sledećim kriterijumima:

- a) kada takmičar uz kontrolu baci protivnika, ali tehnika ima delimičan nedostatak u jednom od četiri elementa potrebnih za ippon (vidi član 20a i Aneks).
- b) kada takmičar drži protivnika u osae-komi, iz kog se ovaj ne može osloboditi za 20 sekundi ili više ali manje od 25 sekundi.

Ekvivalent: Ako jedan takmičar bude kažnjen kaznom shido 3 njegov protivnik odmah dobija waza-ari.

Aneks člana 23 - Waza-ari

Iako kriterijum za ippon, pretežno na leđa s brzinom i snagom može biti očit u tehniči bacanja kao što je tomoe-nage, ako postoji zaštoj u bacanju, waza-ari je najviši rezultat koji se može dosuditi.

Član 24 - Yuko

Glavni sudija će objaviti yuko ako po njegovom mišljenju primenjena tehnika odgovara sledećim kriterijima:

- a) kada takmičar uz kontrolu baci protivnika, ali tehnika ima delimičnih nedostataka u dva od tri elementa potrebnih za ippon:

Primeri:

1. delimični nedostatak u elementu „pretežno na leđa” i jednom od ostala dva elementa „brzina” ili „snaga”.
2. pretežno na leđa, ali nedostatak u ostala dva elementa „brzina” i „snaga”.

- b) kada takmičar drži protivnika u osaekomi iz kog se ovaj ne može osloboditi 15 ili više sekundi, ali manje od 20 sekundi.

Ekvivalent: Ako je jedan takmičar kažnjen sa shido 2, drugi takmičar odmah dobija yuko.

Aneks člana 24 - Yuko

Bez obzira na broj dosuđenih yuko nikakav njihov broj ne može biti jednak jednom waza-ari. Ukupan broj objavljenih yuko mora biti registrovan.¹

Član 25 - Koka

Glavni sudija objavljuje koka ako prema njegovom mišljenju primenjena tehnika odgovara sledećim kriterijumima:

- a) kada takmičar uz kontrolu baci protivnika na jedno rame, stražnjicu ili bedro sa brzinom i snagom.
- b) kada takmičar drži protivnika u osaekomi-waza iz kog se ovaj ne može osloboditi 10 ili više sekundi, ali manje od 15 sekundi.

Ekvivalentan: Ako je jedan takmičar kažnjen sa shido 1 drugi takmičar odmah dobija koku.

Aneks člana 25 – Koka

Bez obzira na broj dosuđenih koka nikakav njihov broj ne može biti jednak jednom yuko ili waza-ari. Ukupan broj objavljenih koka mora biti registrovan.²

Bacanje protivnika na prednji deo tela, kolena, ruke ili laktove, smatra se kao bilo koji napad. Isto tako i osaekomi do devet sekundi smatra se samo kao napad.

¹ Deo pravila na koje se odnose predložene inovacije.

² Deo pravila na koje se odnose predložene inovacije.

Član 27 - Zabranjene radnje i kazne

Podela zabranjenih radnji u dve grupe (lakši i teški prekršaji) daje bolji uvid i omogućuje bolje shvatanje kazni što se obično dodeljuju za činjenje zabranjenih radnji.

Kazne se ne zbrajaju. Svaka kazna ima svoju vrednost. Dodela svake druge ili sledeće kazne automatski briše prethodnu kaznu. Svaki takmičar koji je već kažnjen i koji počini novi prekršaj mora biti kažnjen najmanje sa kaznom sledeće vrednosti od one koju je ranije imao.

Kada glavni sudija dodeli kaznu, mora jednostavnim pokretom pokazati razlog kažnjavanja.

PREDLOG INOVACIJA PRAVILA

U džudo sportu kvalitet dominira nad kvanitetom. Što znači da jedan takmičar može ostvariti veliki broj malih akcija koje se boduju sa Jukom ili Kokom a na kraju izgubiti meč Vazarijem ili Iponom bez obzira koliko puta je bacio svog protivnika na neku od manje vrednovanih tehnika. Izuzetak je napravljen kod Vazarija (kad se dobiju dva Vazarija oni čine Ipon: $I=W+W$). Tako da se može dogoditi da takmičar vodi meč sa prednošću od 1 Vazari + x Juko + x Koka i da padne na Ipon i izgubi meč. Ova mogućnost i čini džudo vrlo atraktivnim jer je meč neizvestan do zvučnog signala koji označava kraj borbe. Slažući se sa izloženim principom autori bi predložili sledeću inovaciju koja ne bi odstupala od dosadašnjih principa suđenja u džudo sportu već bi doprinela još bržem i efikasnijem završavanju borbe pre isteka vremena (što gledaoci svakako najviše vole) ukoliko borac dominira i više puta baci svog protivnika bez obzira da li je to čist ipon ili zbir više tehnika (Tehnički Ipon) što bi predstavljalo inovaciju u džudo pravilima. Takođe bi se u slučaju da su borci ravnopravni dosta učinilo na tome da suđenje bude realnije i da takmičar koji više puta baci na tehniku koju sudije ocene sa manjom vrednošću može stići i obići protivnika koji manje puta baci na tehniku koju su sudije ocenile sa većom tehničkom ocenom. **U tom smislu autori predlažu da se shodno principu da dva Vazarija čine Ipon, inovira pravilo po kom će dva Jukoa činiti Vazari ($W=Y+Y$) i dve Koke činiti Juko ($Y=K+K$).** Iz toga proizilazi:

- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji jedan Vazari i dva Jukoa ($I=W+Y+Y$).

- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji jedan Vazari , jedan Juko i dve Koke ($I=W+Y+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji jedan Vazari i četiri Koke ($I=W +K+K+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji četiri Juka ($I=Y+Y+Y+Y$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji tri Juka i dve koke ($I=Y+Y+Y+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji dva Juka i četiri koke ($I=Y+Y+ K+K+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji jedan Juko i šest koka ($I=Y + K+K+K+K+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Ipon ukoliko osvoji osam Koka ($I=K+K+K+K+ K+K+K+K$)
- Takmičar može osvojiti Vazari ukoliko osvoji jedan Juko i dve Koke ($W= Y+K+K$).
- Takmičar može osvojiti Vazari ukoliko osvoji četiri Koke ($W=K+K+K+K$).

U rvanju pored tuša, borbu treba prekinuti pre isteka regularnog vremena i ako među rvačima postoji razlika od 10 bodova. Predsednik strunjače ukazuje sudiji na razliku od 10 bodova. Posle konsultacije među članovima sudijskog tela, sudija proglašava pobednika.

U sambou pored čiste pobede koja se dosuđuje ukoliko tamičar baci svog protivnika čisto na leđa sa velikom brzinom i snagom a istovremeno ne izgubi ravnotežu već ostane u stojećem stavu kontrolišući u potpunosti bacanje, ili ako protivnik preda usled bola koji mu se nanese nekom od poluga na rukama ili nogama, postoji i pobeda tehničkom nadmoćnosti ukoliko među borcima postoji razlika od 12 bodova.

Treba naglasiti da je nebitno da li je takmičar napravio razliku sa akcijama koje su bodovane maksimalno ili minimalno, bitno je samo da je ta razlika napravljena.

U tom smislu smatramo da bi predložena inovacija pravila i u džudou doživela pozitivne kritike.

ZAKLJUČAK

Organizovana međunarodna takmičenja u džudou počela su da se provode tek nakon drugog svetskog rata. U početku su se održavala u jednoj kat-

egoriji. Nakon toga, broj težinskih kategorija je narastao na tri, pet, da bi dostigao sedam težinskih kategorija, plus apsolutna kategorija u pojedinačnim šampionatima. Zadnjih godina čelnici svetske džudo federacije su ukinuli apsolutnu kategoriju kao zvaničnu kategoriju na velikim takmičenjima (takmičenja u apsolutnoj kategoriji održavaju se odvojeno od ovih takmičenja).

Na prvim međunarodnim takmičenjima vidno se ispoljavala nadmoć japanskih takmičara. Postepeno, u početku u težim kategorijama, oni su počeli da ustupaju prva mesta predstavnicima Evrope, koji su uopšte posmatrano ispoljili do sada izrazitu prednost u odnosu na džudiste sa drugih kontinenata.

Razvijanjem džudo organizacija i jačanjem evropskog džudoa došlo je do mnogih novih pravila u džudo sportu. U početku su japanci insistirali da se poštuje tradicija, ali u interesu džudo sporta je bilo da se ipak neke velike promene učine. Najteži meč u tom ratu između tradicionalnog Japana i moderne Evrope je vođen oko boje kimona. Japanci su insistirali na tradicionalno beloj boji dok evropljani prateći trend razvoja sporta uopšte su tražili da takmičari nose raznobojna kimona da bi publika mogla da bolje prati borbu. Takođe su dozvoljene reklame na određenim delovima kimona. Evropske struje su htele i da ukinu obavezne naklone pred borbu. Međutim, tu je nađen kompromis i japanci su prihvatili raznobojnost kimona ali su ostali tradicionalni japanski načini pozdravljanja naklonom pre i posle završetka borbe.

Džudo je pretrpeo i mnogo izmena u načinu kažnjavanja pasivnih takmičara. Takođe su i mnogi gardovi koji su došli iz nekih nacionalnih vidova borenja (pretežno iz bivših sovjetskih republika) postali zabranjeni to jest vremenski ograničeni.

Sve to je doprinelo da džudo sport danas spada u jedan od najatraktivnijih borilačkih sportova. On je postao dinamičan, atraktivan i vrlo uzbudljiv. Borbe na današnjim takmičenjima retko traju svih pet minuta koliko je predviđeno vreme za trajanje borbe. Može se reći da u zavisnosti od težinskih kategorija procenat borbi koje se završavaju Iponom ide od 50-75% (veći procenat je u težim kategorijama). Inovacije koje su autori predložili bi taj procenat još povećale.

U većini borilačkih sportova se bodovi sabiraju (sambo, rvanje, boks...) i u njima je određena razlika u bodovima koja se smatra za tehničku pobjedu, tuš, nokaut. Džudo je specifičan u smislu da takmičar može ostvariti teorijski veliki broj bacanja Koka (na primer 25) a drugi takmičar ostvari samo jedno bacanje koje se po strukturi samo malo razlikuje od pomenutih bacanja i dobije

jedan Juko i sa tim bacanjem je anulirao prednost protivnika i čak ostvario pobjedu. Autori smatraju da je to nerealni deo u suđenju i da bi moralo doći do promena u pravilima koje ne bi dozvolile ovakve apsurdne situacije. Kazne bi zadržale sadašnji oblik. Sa obzirom na sadašnji nivo elektronske opreme uz pomoć računara bi se lako izvršilo konvertovanje pomenutih tehnika i njihovo sabiranje.

LITERATURA

1. Alihanov, I. I. (1958): Voljnaja borba, Fiskultura i sport, Moskva.
2. Dragić, B. (1996): Džudo za obrazovanje trenera, FFK, Novi Sad.
3. Popović, S. (1985): Tajne judoa, GRO „Sava Muncan”, Bela Crkva.
4. Kudo, K. (1969): Tehnika bacanja, ŠZ „Ognjen Prica”, Zagreb.
5. Kudo, K. (1969): Parterna tehnika, ŠZ „Ognjen Prica”, Zagreb.
6. Mifune, K. (1956): Canon of Judo – Principle and Tahnique, Kodansha, Tokyo.
7. www.judoinfo.com:REFEREEING RULES 2003. International Judo Federation.

(„Gračanin”, decembar 2003. god.)

Sport Mont Časopis za sport, fizičku kulturu i zdravlje

Crnogorska sportska akademija iz Podgorice izdala je prvi broj časopisa ”Sport Mont”, za sport, fizičku kulturu i zdravlje. U uvodu redakcija je ukazala na značaj postojanja ovakvog časopisa naglasivši da je Crna Gora, ne samo našoj zemlji, nego i drugim područjima dala istinske asove ove profesije. I u narednim brojevima, kao i u ovom posebno mjesto zauzeće dostignuća u nauci, kao i afirmacija budućih magistara i doktora nauka iz oblasti kojima se bave.

